

Odkrywanie lokalnej kultury i przedsiębiorstw w chińskim mieście Changsha

Luty 4, 2016

mobiuspolish

Jeżeli śledzicie moje relacje z ostatnich podróży, wiecie, że wraz z moim zespołem odwiedzam różne chińskie miasta. Przekazujemy informacje o tamtejszych warunkach ekonomicznych, poznajemy lokalną kulturę i odwiedzamy spółki, poszukując potencjalnych możliwości inwestycyjnych. Nasz kolejny przystanek, o którym opowiem czytelnikom mojego bloga, to Changsha — stolica prowincji Hunan.

Pociąg dużych prędkości, dworzec kolejowy w chińskim mieście Guiyang.

Do Changsha wyruszyłem wraz z pozostałymi członkami mojego zespołu pociągiem dużych prędkości z nowego (i ogromnego) dworca kolejowego w Guiyang. Pociąg rozpędził się do prędkości przekraczającej 200 kilometrów na godzinę i mknął na tle wiejskiego i górskiego krajobrazu, przejeżdżając przez liczne tunele i mosty.

W pociągu zamówiliśmy lunch, ale zaserwowano nam również darmowe napoje i przekąski, w tym chrupiący suszony zielony groszek w opakowaniu ze złożonym z tradycyjnych chińskich liter napisem oznaczającym „amerykański groszek”. Ta przekąska przypomniała mi krótki okres mojej pracy w agencji reklamowej na Madison Avenue w Nowym Jorku w czasach studenckich. Pracowaliśmy nad produktem na bazie suszonego grochu dla dużego przedsiębiorstwa z branży spożywczej. Groch nie wymagał mrożenia, a po namoczeniu w wodzie w celu odtworzenia tłuszczu ziarna grochu stawały się soczyste i nabierały świeżego wyglądu. Producent chciał nazwać produkt groszkiem „Śpiącej Królowej”, ale wyniki ankiet przeprowadzonych wśród potencjalnych konsumentów wykazały, że respondentom myliły się bajki i jednym z częstych skojarzeń było zatrute jabłko z bajki o Śnieżce i siedmiu krasnoludkach. To skojarzenie, w połączeniu z mało apetycznym wyglądem suszonego grochu, spowodowało, że producent wycofał się z projektu. Suszony „amerykański groszek”, który jadłem w Chinach podczas podróży pociągiem był jednak całkiem smaczny.

Pociąg jadący z Guiyang do Changsha zatrzymał się po drodze na kilku stacjach, w tym w mieście Zhijiang, gdzie rozegrała się ostatnia ważna bitwa z Japończykami w czasie II wojny światowej, a także w Shaoshan, gdzie urodził się przewodniczący Mao Zedong. Wreszcie dotarliśmy do Changsha i wysiedliśmy na jednym z ośmiu peronów otwartego w 2009 r. południowego dworca kolejowego. Na dworcu, będącym częścią sieci kolei dużych prędkości łączącej Pekin, Guangzhou, Shenzhen i Hongkong, znaleźliśmy potężny parking położony na tym samym poziomie co perony, na których wysiadają podróżni. Czerwone i zielone światła nad każdym miejscem parkingowym wskazywały, które miejsca są zajęte, a które wolne. Podobnie jak pociąg, którym podróżowaliśmy, parking był wypełniony. Gdy kierowca, który odbierał nas z dworca, wyjeżdżał z parkingu rozmawiając jednocześnie przez telefon w trybie głośnomówiącym, zauważyłem małe popiersie przewodniczącego Mao na desce rozdzielczej. Mao spędził w Changsha sporą część swej młodości, która ukształtowała jego późniejszą karierę, zatem pamięć o nim akurat w tym mieście byłaby całkowicie uzasadniona, ale kierowca wyjaśnił, że to także amulet odstraszający niepomyślność i chroniący przez pechem.

Podróż z przewodniczącym Mao

Obserwując nasilony ruch uliczny w drodze do hotelu nie miałem wątpliwości, że pomimo bardzo intensywnej rozbudowy infrastruktury w Chinach wciąż trzeba zrobić więcej w tym obszarze. Chiny wyprzedzają Stany Zjednoczone pod względem sprzedaży pojazdów; w 2015 r. w Chinach sprzedano ok. 21 milionów samochodów osobowych, w porównaniu z 17,5 miliona pojazdów sprzedanych w USA.[\[1\]](#) W Chinach wciąż jednak na 100 obywateli przypada zaledwie siedem pojazdów, w porównaniu z 70 pojazdami na 100 obywateli w Stanach Zjednoczonych, zatem na tym rynku nadal jest przestrzeń do dalszego wzrostu.[\[2\]](#)

Miasto Changsha otoczone jest trzema dużymi rzekami: Xiang, Liuyang i Laodao. Jest to zatem ważne centrum dystrybucji towarów transportowanych na statkach i barkach z całych Chin. Chińskie litery składające się na nazwę Changsha oznaczają „długi piasek”, co odnosi się prawdopodobnie do połąci piasku rozciągającej się pośrodku rzeki Xiang — dopływu Jangcy.

Miasto jest nie tylko strategicznym ośrodkiem transportu rzeczno-kolejowego, ale także węzłem komunikacji lotniczej. Port lotniczy Changsha Huanghua pełni funkcję węzła regionalnego dla linii China Southern Airlines oraz innych lokalnych i międzynarodowych linii lotniczych, obsługującego loty do wielu dużych chińskich i zagranicznych miast, w tym do Hongkongu, Bangkoku, Seulu, Pusan i Osaki. W 2015 r. przez lotnisko przewinęła się rekordowa liczba 19 milionów pasażerów.[\[3\]](#)

W 2013 r. rozpoczęto budowę drapacza chmur o nazwie „Sky City”, planowanego jako najwyższy budynek na świecie. 220-piętrowa konstrukcja o wysokości 838 metrów miała przyćmić wieżowiec Burdż Chalifa w Dubaju. Realizacja projektu została jednak wstrzymana przez władze w związku z brakiem pozwoleń rządowych oraz wątpliwościami ekspertów co do możliwości zbudowania takiego wieżowca z zachowaniem wszelkich norm bezpieczeństwa zaledwie w siedem miesięcy. Obecnie projekt najwyraźniej czeka na ostateczne zatwierdzenia, ale lokalne raporty donoszą, że położone już fundamenty są wykorzystywane przez miejscowych rolników jako stawy rybne, zatem perspektywy doprowadzenia inwestycji do końca nie są pewne. Jednocześnie mniejszą wersję [„Sky City” o wysokości 57 pięter](#) wybudowano w Changsha w ciągu niecałego miesiąca.

Widok na rzekę w chińskim mieście Changsha.

W ostatnich latach miasto Changsha stało się ważnym ośrodkiem twórczości związanej z telewizją i rozrywką. Wiele stacji telewizyjnych właśnie tam produkuje swe najbardziej popularne wśród chińskiej publiczności programy. Korzystają na tym także inne obiekty rozrywkowe, takie jak bary karaoke, kluby taneczne czy teatry, a także branże powiązane, w tym salony fryzjerskie, sklepy z modną odzieżą czy bary serwujące wieczorami gorące i pikantne przekąski.

Nasz hotel, zlokalizowany na terenie obiektu o nazwie North Star Delta, przylegał do potężnego centrum handlowego i stanowił część większego kompleksu obejmującego apartamenty, sklepy, a także piękny pasaż spacerowy i ścieżkę rowerową ciągnącą się wzdłuż brzegu rzeki. Projekt najwyraźniej zrealizowano na zlecenie rządu, ponieważ inwestycja nie wyglądała na uzasadnioną z ekonomicznego punktu widzenia, przynajmniej w krótkiej perspektywie. Cztery 30-piętrowe wieże były oddane do użytku, ale puste; sklepy także były puste, a hotel nie miał pełnego obłożenia.

Centrum handlowe w Changsha

(podpis pod zdjęciem: Centrum handlowe w Changsha)

Wizyty w spółkach w mieście Changsha rozpoczęliśmy od przedsiębiorstwa z sektora ochrony zdrowia. Założyciel spółki odkrył, że możliwości leczenia chorób oczu w chińskich szpitalach były ograniczone w związku z brakiem niezbędnego sprzętu. We współpracy z publicznymi szpitalami i innymi partnerami zgromadził dostatecznie dużo pieniędzy, by zacząć otwierać w szpitalach kliniki okulistyczne wyposażone w zaawansowany specjalistyczny sprzęt do leczenia chorób oczu. Przedsiębiorstwo szybko się rozwijało i zaczęło otwierać także własne placówki okulistyczne. Reprezentujący spółkę menedżer powiedział nam, że największym wyzwaniem jest znalezienie wykwalifikowanej kadry, zatem przedsiębiorstwo realizuje rozmaite programy motywacyjne, włącznie z oferowaniem lekarzom opcji akcyjnych. Placówki oferują, między innymi, laserową korekcję wzroku, leczenie zaćmy czy dobór okularów korekcyjnych (badania optometryczne).

W ramach naszych poszukiwań potencjalnych możliwości inwestycyjnych odwiedziliśmy biuro finansowe komunalnych władz samorządowych miasta Changsha, by spotkać się z jego dyrektorem i wicedyrektorem. Przedstawiciele władz miejskich powitali nas i wyjaśnili, że celem działalności biura jest pomaganie przedsiębiorstwom z Changsha w uzyskiwaniu dostępu do rynku kapitałowego oraz pełnienie funkcji pomostu pomiędzy przedsiębiorcami a inwestorami poprzez zachęcanie spółek do wchodzenia na giełdę. Urzędnicy gromadzą informacje na temat spółek, które mogą spełniać warunki różnych chińskich rynków papierów wartościowych, a następnie publikują listy takich spółek, których obecnie jest około 200. Według naszych rozmówców Changsha to względnie słabo rozwinięty obszar w porównaniu z regionami położonymi na wybrzeżu, który jednak ma dobrą pozycję do nadrobienia zaległości, biorąc pod uwagę strategiczne położenie w centrum południowego regionu Chin oraz status ośrodka talentów, informacji i kapitału. Changsha przecinają dwie linie kolei dużych prędkości, a trzecia linia (łącząca Chongqing i Xiamen) jest w budowie; ta infrastruktura ułatwia komunikację pomiędzy miastem a bardziej rozwiniętym wybrzeżem. Mieszkańcy Changsha potrafią ciężko pracować i lubią wyzwania. Ponadto w Changsha są trzy prestiżowe uniwersytety, czyli Narodowy Uniwersytet Technologii Wojskowych (National University of Defense Technology), Uniwersytet w Hunan oraz Uniwersytet Środkowo-Południowy (Central South University), co ułatwia komercyjne wykorzystanie technologii.

Urzędnicy wyjaśnili nam, że przed etapem pierwszej oferty publicznej (IPO) większość spółek potrzebuje inwestycji typu *private equity*, ale konkurencja jest bardzo duża, a wyceny poprzedzające oferty IPO są zmienne.

Pewnego wieczoru, po zakończeniu spotkań biznesowych, poszliśmy do teatru na wokalne, taneczne i komediowe występy artystów z Hunan, zorganizowane przez grupę z branży rozrywkowej, która pierwotnie zajmowała się wydobywaniem metali ziem rzadkich. Bilety na przedstawienie były dość drogie, ale teatr był wypełniony po brzegi chińskimi turystami i grupami widzów. Show rozpoczęło się od występu tancerek w kostiumach w stylu charakterystycznym dla Las Vegas, a kolejną częścią programu były skecze komediowe i występy muzyczne. Jedną z komiczek była naprawdę fantastyczna i wciąż wywoływała salwy śmiechu zgromadzonej publiczności. Zawołała na scenę jednego z naszych analityków o imieniu Chris, by odegrać scenki z filmu pt. „Titanic”. Cały czas sypała dwuznacznymi żartami, których nie byłem w stanie w pełni zrozumieć, a moi towarzysze nie potrafili ich dokładnie przetłumaczyć (lub byli zbyt zawstydzeni, by to zrobić). Artystka rozbawiła publiczność do łez, bez końca znęcając się nad Chrisem. Choć nie zrozumiałem wszystkich żartów, walory komediowe występu były niezaprzeczalne.

Przedstawienie w chińskim mieście Changsha

Podczas innego występu prowadzący przedstawił jednego ze śpiewaków jako osobę pochodzącą z bardzo ubogiej rodziny. Pokazano filmy przedstawiające dorastanie artysty w ubogiej rolniczej społeczności oraz jego obecną działalność, w ramach której powraca na wieś, by pomagać biednym ludziom, wspierać ich finansowo i obdarowywać upominkami. Prowadzący zwrócił się do publiczności z prośbą o zakup płyt z muzyką artysty, ponieważ dochód z tej sprzedaży zasila jego dobroczynną działalność. Jeden ze śpiewaków wypijał kolejne butelki piwa „fundowane” przez publiczność; był to sposób na skłonienie widzów do picia postawionego przed nimi piwa oraz kupowania kolejnych butelek. Taką taktykę sprzedaży mieliśmy już okazję zobaczyć na innych przedstawieniach w Chinach.

Odwiedziliśmy także spółkę zajmującą się wydawaniem i rozpowszechnianiem szerokiej gamy publikacji, takich jak podręczniki, popularne książki, gazety czy wydawnictwa audiowizualne, a także sprzedają papieru i artykułów poligraficznych. Co ciekawe, przedstawiciele przedsiębiorstwa powiedzieli nam, że ich produkty do nauki w sieci nie wymagają akceptacji chińskiego Wydziału Edukacji, ale są sprzedawane na mocy indywidualnych umów handlowych zawieranych ze szkołami. Zawarte w nich treści są jednak oparte na drukowanych podręcznikach zatwierdzonych przez władze. Rozmawiałem z jednym z przedstawicieli tej spółki na temat rozpowszechnienia brytyjskiej odmiany języka angielskiego w porównaniu z odmianą amerykańską. Powiedział, że sam preferuje odmianę brytyjską, ale już jego syn studiuje w stanie Missouri w USA.

Po tej wizycie postanowiliśmy zobaczyć Muzeum Miejskie w Changsha, które stanowi hołd dla ojca-założyciela Chińskiej Republiki Ludowej, Mao Zedonga. W pierwszych latach XX wieku Mao Zedong uczęszczał do studium pedagogicznego w Changsha, później pracował tam jako nauczyciel, a wreszcie został dyrektorem tej szkoły. Duży budynek mieszczący galerię sztuki był zamknięty na czas remontu, ale odwiedziliśmy za to skromny dom, w którym mieszkał Mao ze swą żoną. Mały budynek pełnił funkcję biura Komitetu Centralnego Partii Komunistycznej w Hunan. W tym miejscu stoi także gigantyczny siedmiometrowy posąg z aluminium i magnezu przedstawiający przewodniczącego Mao przemawiającego do mas. Po wizycie w muzeum udaliśmy się na drugą stronę ulicy do pobliskiego małego baru na miskę smacznego makaronu. Zainterесowałem mnie wiszący na ścianie plakat i zapytałem jednego z moich chińskich kolegów, co przedstawia. Wyjaśniono mi, że była to reklama pewnego rodzaju funduszu wspólnego inwestowania oferującego wysokie stopy zwrotu. Na ironię zakrawa fakt, że reklamę promującą rynki kapitałowe znaleźliśmy tak blisko pomnika ikony komunizmu. Jak wiele się tu zmieniło!

Mao Zedong

Następnego dnia odwiedziliśmy spółkę produkującą soczewki do aparatów fotograficznych montowanych w telefonach komórkowych. Przedstawiciele przedsiębiorstwa powiedzieli nam, że specjalizują się w przetwarzaniu szkła, a ta działalność jest bardzo pracochłonna, wymaga zaawansowanych technologii i dużych nakładów kapitału oraz stawia wysokie bariery przed potencjalnymi nowymi graczami na rynku. Zapytaliśmy o ryzyko związane z niekorzystnym wpływem spadku tempa wzrostu sprzedaży smartfonów i tabletów. Menedżer reprezentujący tę spółkę wyraził swą pewność, że pojawią się nowe segmenty napędzające wzrost, takie jak urządzenia elektroniczne noszone jako elementy odzieży („wearables”). Przedsiębiorstwo zatrudnia 80 tys. pracowników, a obecnie aktywnie dąży do automatyzacji produkcji.

Po wizycie u producenta soczewek odwiedziliśmy dużą inwestycję mieszkaniową. Był to jeden z projektów zlokalizowanych w oszałamiająco pięknym miejscu nad rzeką Xiang z trzech stron otoczonym górami, czyli zgodnie z warunkami, jakie muszą być spełnione według chińskiej geomancji „feng shui”, by zapewnić pomyślność mieszkańcom. Poprzednio w tym miejscu znajdowała się stara fabryka obrabiarek, a architekt mądrze wkomponował części dawnego zakładu produkcyjnego w projekt nowego obiektu. Główny budynek fabryczny pełni dziś funkcję klubu i biura administracji, z kawiarnią, przestrzenią wypoczynkową i salą konferencyjną. Architekt dodał także wyjątkowe i przyciągające uwagę schody na drugie piętro wykonane z giętego drewna. Ten najwyższej klasy obiekt, podobnie jak wiele innych podobnych projektów, jakie widzieliśmy w Chinach, spełnia trzy niezbędne kryteria: jest zlokalizowany w centrum miasta, ma zasoby nieodnawialnych surowców i znajduje się w mieście o bogatym dziedzictwie historycznym i kulturowym. Gdy omawialiśmy temat kosztów utrzymania obiektu, przedstawiciele zarządu powiedzieli, że planują wykorzystać roboty do czyszczenia posadzek i ochrony obiektu, by w ten sposób poradzić sobie z niedoborem siły roboczej i rosnącymi płacami. Prezes spółki zdradził nam, że osiem robotów już teraz przyrządza posiłki w restauracjach, w których stołują się mieszkańcy.

Wyjeżdżając z miasta odwiedziliśmy park technologiczny, by spotkać się z przedstawicielami zarządu spółki działającej w branży ochrony środowiska. Przedsiębiorstwo oferuje szeroką gamę ekologicznych rozwiązań związanych, między innymi, z kontrolą zanieczyszczenia powietrza, oczyszczaniem ścieków, utylizacją odpadów stałych, energooszczędnością i uzdatnianiem gleby. Podczas tej wizyty zacząłem rozumieć, że chiński rząd i mieszkańcy tego kraju poważnie podchodzą do kwestii poprawy stanu środowiska naturalnego i oczyszczania powietrza. Kontrola zanieczyszczenia powietrza to ważny segment działalności przedsiębiorstwa, co nie jest zbyt zaskakujące, biorąc pod uwagę bardzo zanieczyszczone powietrze w chińskich miastach. Przedstawiciele zarządu powiedzieli nam, że choć procentowy udział węgla w kombinacji źródeł energii zaspokajających chińskie zużycie może spadać, węgiel prawdopodobnie wciąż będzie podstawowym źródłem energii w Chinach w możliwej do przewidzenia przyszłości.

Coraz większym problemem dla Chińczyków staje się także jakość gleb, a branża związana z ich uzdatnianiem (w tym do celów rolniczych i przemysłowych) prawdopodobnie będzie szybko rosła w najbliższych latach. Wśród czynników, które mają największy szkodliwy wpływ na gleby, są metale ciężkie i materiały organiczne. Podczas 18. Kongresu Narodowego Komunistycznej Partii Chin przedstawiono ustawę o zapobieganiu zanieczyszczeniu gleb i ich uzdatnianiu, której projekt został przekazany do Rady Państwa do zatwierdzenia w maju 2015 r. Ustawa prawdopodobnie wejdzie w życie w 2016 r. Przedstawiciele zarządu odwiedzanej przez nas spółki powiedzieli nam, że Hunan to prowincja o najbardziej zanieczyszczonych glebach w całym Chinach, co wynika z rozwiniętego w tym regionie przemysłu związanego z metalami nieżelaznymi. Spółki prywatne prawdopodobnie będą inwestować w projekty poprzez tworzone wraz z rządem przedsięwzięcia *joint venture*, a chińskie przedsiębiorstwa dokonują także przejęć spółek zagranicznych dysponujących specjalistycznymi kompetencjami w tej dziedzinie. Wysokie stanowiska w spółce, którą odwiedziliśmy, zajmowali amerykańscy i chińscy naukowcy, w tym wielu ze stopniem doktora. Doświadczenie zagranicznych specjalistów w zakresie usuwania substancji trujących, produktów petrochemicznych i innych zanieczyszczeń z gleb będzie dla Chińczyków bardzo cenne, ponieważ zły stan wód gruntowych staje się problemem o znaczeniu krytycznym.

Pomiędzy naszymi wizytami w spółkach odwiedziliśmy także kilka dużych obiektów handlowych w tym mieście. Wśród najemców powierzchni w centrach handlowych, jak i wśród sklepów położonych bezpośrednio wzdłuż ulic miasta znaleźliśmy wszystkie dobrze znane międzynarodowe marki, ale zagraniczni gracze są wyraźnie przytłoczeni rosnącą liczbą marek lokalnych, które zyskują coraz większy udział w rynku, wykorzystując wiedzę zgromadzoną na rynkach zagranicznych i znajomość rynków lokalnych do skutecznej sprzedaży swych produktów. Także podczas tej podróży mieliśmy zatem okazję zauważyć, jak globalizacja i postęp technologiczny sprzyjają rynkom wschodzącym. Jesteśmy bardzo zadowoleni z naszej wizyty w Changsha oraz z możliwości przyjrzenia się różnorodnym spółkom i walorom turystycznym tego miasta.

Komentarze, opinie i analizy przedstawione w niniejszym tekście są przedstawione wyłącznie w celach informacyjnych i nie stanowią indywidualnych porad inwestycyjnych ani rekomendacji dotyczących inwestowania w jakiegokolwiek papiery wartościowe czy stosowania jakiegokolwiek strategii inwestycyjnej. Biorąc pod uwagę zmienność warunków rynkowych i ekonomicznych, wszelkie komentarze, opinie i analizy są w pełni aktualne wyłącznie w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez odrębnego powiadomienia. Informacje zawarte w niniejszym dokumencie nie stanowią kompletnej analizy wszystkich istotnych faktów dotyczących jakiegokolwiek kraju, regionu, rynku, branży, inwestycji czy strategii inwestycyjnej.

Informacja natury prawnej

Wszelkie inwestycje wiążą się z ryzykiem, włącznie z ryzykiem utraty zainwestowanego kapitału. Inwestowanie w instrumenty zagraniczne wiąże się ze szczególnym ryzykiem, m.in. dotyczącym wahań kursów wymiany, niestabilności gospodarczej czy zmian na arenie politycznej. Inwestycje na rynkach wschodzących, do których należą także nowe rynki wschodzące, obarczone są większym ryzykiem wynikającym z powyższych czynników, oprócz typowych dla nich ryzyk związanych z względnie niewielkimi rozmiarami, mniejszą płynnością i brakiem odpowiednich ram prawnych, politycznych, biznesowych i społecznych dla rynków papierów wartościowych. Ponieważ wspomniane ramy prawne, polityczne, biznesowe i społeczne są zwykle jeszcze słabiej rozwinięte na nowych rynkach wschodzących, a występują także rozmaite inne czynniki, takie jak podwyższony potencjał skrajnych wahań kursów, braku płynności, barier ograniczających transakcje oraz mechanizmów kontroli giełd, ryzyka związane z rynkami wschodzącymi są nasilone w przypadku nowych rynków wschodzących. Ceny akcji podlegają wahaniom (często nagłym i gwałtownym) wywoływanym czynnikami dotyczącymi poszczególnych spółek, branż czy sektorów lub ogólnymi warunkami panującymi na rynkach.

[1] Źródła: Chińskie Stowarzyszenie Producentów Samochodów, *Wall Street Journal*, styczeń 2016 r.

[2] Źródło: Bloomberg, Bank Światowy, dane na 2011 r.

[3] Źródło: strona internetowa władz samorządowych Changsha, „*International Travelers Upsurge with Booming Open Economy*” („*Napływ turystów międzynarodowych wraz z boomem otwartej gospodarki*”),

grudzień 2015 r.